

This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the author and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.
Agreement Number: JUST/2014/RDIS/AG/DISC/8096

Προτάσεις πολιτικής για την κοινωνική επιχειρηματικότητα των Ρομά

WS1 – O4

Project information

Project acronym:	SERCo
Project title:	Social Entrepreneurship for Roma Communities
Agreement number:	JUST/2014/RDIS/AG/DISC/8096
Project website:	www.serco-project.eu
Authoring partner:	Amalipe
Report version:	1.0
Date of preparation:	30.07.2016

Document history:

Date	Version	Author(s)	Description
30.07.2016	1.0	Amalipe	Final version

©SERCo – Social Entrepreneurship for Roma Communities 2016

With the support of the Equality & Citizenship Programme of the European Union.

Πίνακας περιεχομένων

Συντομεύσεις.....	4
Περίληψη	4
Περιγραφή έργου	5
Εισαγωγή.....	6
Θεσμικό καθεστώς στην Ευρώπη.....	7
Δημιουργώντας το Πλαίσιο.....	7
Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Πολιτικής υπό το πρίσμα του SERCO	9
Χρηματοδότηση: Εργαλείο και Σύμβολο	9
Τρέχουσα κατάσταση στα κράτη μέλη.....	10
Κράτη – Μέλη: κοινές ή παράλληλες ιστορίες	11
Παγίδες και Εμπόδια	12
Κοινωνική Επιχειρηματικότητα: ένα απαραίτητο συστατικό των πολιτικών ένταξης	13
Υπενθυμίζοντας και συστήνοντας.....	14
1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή	14
2. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.....	15
3. Κυβερνήσεις της ΕΟΧ και Ελβετία.....	15
4. Εθνικές κυβερνήσεις κρατών-μελών της ΕΕ	16
5. Εθνικά Σημεία Επαφής για τις ΕΣΕΡ	17
6. Τοπικές και περιφερειακές αρχές.....	17
7. Μια διαφορετική μεθοδολογική προσέγγιση	17
Συμπεράσματα	18
Βιβλιογραφία	19

Συντομεύσεις

Συντομεύσεις	Ερμηνείες
EEA - EOT	European Economic Area Ευρωπαϊκός Οικονομικός Τομέας
OECD - ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
IP - ΕΠ	Investment Priorities Επενδυτικές Προτεραιότητες
HRDOP	Human Resources Development Operational Programme Επιχειρησιακό Προγραμμα Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού
ESF - ΕΚΤ	European Social Fund Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
VLE - ΕΜΠ	Virtual Learning Environment Εικονικό Μαθησιακό Περιβάλλον
EC- ΕΕ	European Commission Ευρωπαϊκή Επιτροπή
OP - ΕΠ	Operational Programme Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
NRIS - ΕΣΕΡ	National Roma Integration Strategies Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης Ρομά
EEA - EOT	European Economic Area Ευρωπαϊκός Οικονομικός Τομέας

4

Περίληψη

Το έγγραφο "Προτάσεις Πολιτικής» είναι ένα παραδοτέο του WS1 - Χαρτογράφηση Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στην Κοινότητες των Ρομά. Κύριος στόχος του είναι να παρουσιάσει στοχευμένες συστάσεις πολιτικής, προκειμένου να τονωθούν αποτελεσματικά οι δράσεις πολιτικής για την ένταξη των Ρομά, μέσω της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Οι συστάσεις αυτές θεωρούνται ως ο πυλώνας για τεκμηριωμένη παρέμβαση για τη μεταρρύθμιση της πολιτικής που δημιουργείται από το έργο SERCo.

Το έγγραφο παρουσιάζει την πολιτική κατάσταση που επικρατεί στην Ευρώπη και τα κράτη μέλη - το επίπεδο, τον προσδιορισμό όχι μόνο των καλών πρακτικών, αλλά και μερικών από των κοινών παγίδων, τα οποία προσπαθεί το έργο Serco να αντιμετωπίσει. Για το σκοπό αυτό, οι προτάσεις πολιτικής αναλύονται σε δύο επίπεδα: 1) γενικές προτάσεις, αναφορικά με τις κυβερνητικές πολιτικές για την προστασία και την ενσωμάτωση των Ρομά, και 2) ειδικές προτάσεις, σε σχέση με το πεδίο εφαρμογής του έργου (την επιχειρηματικότητα, τη διαμεσολάβηση και τα δίκτυα του κράτους και άλλες τις δομές, την ανάπτυξη και τα σχετικά χρηματοδοτικά εργαλεία, κλπ).

Το κεφάλαιο των συμπερασμάτων του παρόντος εγγράφου θα αναδείξει τη συμβολή του

έργου Serco ως ένα αποτελεσματικό εργαλείο που θα μπορέσει να επιφέρει την αλλαγή της πολιτικής στον κοινωνικοοικονομικό τομέα των κοινοτήτων των Ρομά.

Περιγραφή έργου

Το πρόγραμμα προωθεί την κοινωνική οικονομία ως ένα αποτελεσματικό εργαλείο για ολοκληρωμένη ανάπτυξη των κοινοτήτων Ρομά, με τους εξής τρόπους:

- 1) Αναλύοντας την πιθανότητα εφαρμογής πρακτικών κοινωνικής οικονομίας στα πλαίσια των κοινοτήτων Ρομά, από κοινωνική, οικονομική και θεσμική οπτική γωνία.
- 2) Εμπλέκοντας νομοθέτες και κοινωνικούς λειτουργούς και εκπαιδύοντας διαμεσολαβητές Ρομά για την ανάπτυξη κοινωνικών επιχειρήσεων.
- 3) Παρέχοντας βοήθεια σε πρωτοβουλίες κοινωνικών επιχειρήσεων των Ρομά και προωθώντας την κοινωνική οικονομία στα πλαίσια των κοινοτήτων Ρομά και στο ευρύ κοινό.

Οι εταίροι του SERCo αναγνωρίζουν ότι η κοινωνική επιχειρηματικότητα μπορεί να είναι μια λύση στα προβλήματα των Ρομά, αφού:

- Επιτρέπει την πρόσληψη ατόμων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση
- Βοηθά στην επίλυση κάποιων από τις υπάρχουσες ανάγκες της κοινότητας
- Διευκολύνει την εξειδίκευση στην εργασία
- Κάνει χρήση των τοπικών πόρων και ευνοεί την ανάδειξη επιχειρηματιών
- Υποστηρίζει τις παραδοσιακές τέχνες
- Ανεβάζει το επίπεδο εκπαίδευσης και εξειδίκευσης
- Προωθεί την αλληλεγγύη και οδηγεί στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των μελών της κοινότητας.
- Αντιπροσωπεύει μια μέθοδο αυτο-βοήθειας.

Τα βασικά παραδοτέα του προγράμματος είναι:

- Οδηγίες για την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στους Ρομά,
- Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τους διαμεσολαβητές,
- Ένας-προς-έναν καθοδήγηση για την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων,
- Δημιουργία Εικονικού Περιβάλλοντος για αμοιβαία μάθηση,
- Δημόσιες συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης & μέρες ενημέρωσης,
- Δίκτυο για την Κοινωνική Οικονομία των Ρομά.

Εταίροι του SERCo:

- Κέντρο Ερευνών Πανεπιστημίου Πειραιώς, www.kep.unipi.gr, Ελλάδα – Συντονιστής του SERCo, www.kep.unipi.gr,
- IDEA ROM ONLUS, www.idearom.it , Ιταλία
- CESIE, www.cesie.org, Ιταλία
- The European Roma Information Office-ERIO, www.erionet.eu , Βέλγιο
- Center for Interethnic Dialogue and Tolerance “AMALIPE”, www.amalipe.com, Βουλγαρία
- Fundacio Privada Pere Closa, www.fundaciopereclosa.org , Ισπανία
- Tolerance and Mutual Aid Foundation (TMAF), Βουλγαρία
- Four Elements, www.4-elements.org , Ελλάδα
- Association Promoting Social Inclusion PAKIV (ACPSI PAKIV), www.pakiv.ro , Ρουμανία

Εισαγωγή

Ο σκοπός της εργασίας αυτής είναι να εντοπίσει τις προτάσεις για τον καθορισμό των προϋποθέσεων σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο ώστε να μπορέσει να υπάρξει ανάπτυξη στην κοινωνική επιχειρηματικότητα και στην κοινωνική οικονομία της κοινότητας των Ρομά. Οι προτάσεις βασίζονται σε βασικά στρατηγικά έγγραφα που ανοίγουν το δρόμο για τη διαδικασία της ενσωμάτωσης των Ρομά, όπως η Πρόταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με αποτελεσματικά μέτρα ενσωμάτωσης των Ρομά στα Κράτη Μέλη, το Πλαίσιο της ΕΕ για Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης Ρομά, η αντίστοιχες Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης Ρομά σε 27 κράτη και άλλα ακόμη. Απευθύνονται σε ευρύ σύνολο ενδιαφερόμενων φορέων, όπως οι τοπικές αρχές, οι εθνικές κυβερνήσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, και άλλοι. Οι προτάσεις προτείνουν σε αυτούς τους ενδιαφερόμενους συγκεκριμένους τρόπους για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής οικονομίας στην κοινότητα των Ρομά, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης των δυνατοτήτων που παρέχονται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και άλλα πολιτικά και χρηματοδοτικά εργαλεία.

Η δομή αυτού του παραδοτέου είναι οργανωμένη έτσι ώστε να παρουσιάσει με ένα συνεκτικό τρόπο τις κατευθυντήριες γραμμές που διατίθενται από τα στρατηγικά έγγραφα και σχετίζονται με τα αποτελέσματα ανάλυσης αναγκών του έργου SERCo. Παρουσιάζει την κατάσταση που επικρατεί στους τομείς που σχετίζονται με την πολιτική και επισημαίνει τις καλές πρακτικές και τις κοινές απειλές τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε επίπεδο κρατών-μελών.

Αυτό ακολουθείται από μια παρουσίαση των προτάσεων πολιτικής που αναλύονται σε δύο ξεχωριστά πεδία:

- Οριζόντιες πολιτικές με στόχο την προστασία και ενσωμάτωση των Ρομά,
- Στοχευμένες πολιτικές που επικεντρώνονται στη δημιουργία πραγματικής πρόσβασης στην κοινωνική επιχειρηματικότητα (διαμεσολάβηση, χρηματοδότηση, κατάρτιση, κλπ)

Τα συμπεράσματα αυτού του παραδοτέου θα επαναβεβαιώσουν την αξία των αποτελεσμάτων του SERCo, ως αποτελεσματικά εργαλεία εφαρμογής των προτάσεων αυτών.

Θεσμικό καθεστώς στην Ευρώπη

Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής ένταξης των ευάλωτων ομάδων, καθώς και η ίση μεταχείριση και τα ίσα δικαιώματα των μειονοτήτων είναι μεταξύ των βασικών αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹ και των χωρών μελών της. Οι Ρομά αποτελούν τη μεγαλύτερη μειονότητα της Ευρώπης, ωστόσο πολλοί Ρομά στην ΕΕ εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν βαθιά φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό, τις διακρίσεις και τα εμπόδια στην άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.

Δημιουργώντας το Πλαίσιο

Σύμφωνα με αυτές τις βασικές αρχές, η ενσωμάτωση της κοινότητας των Ρομά είναι ένα από τα κύρια στρατηγικά καθήκοντα που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη και η Ένωση στο σύνολό της, αποτελώντας κοινή ευθύνη². Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε Δέκα Βασικές Αρχές για την Ένταξη των Ρομά κατά τη συνεδρίασή του στις 8 Ιουνίου 2009³. Οι Αρχές αυτές αποτελούν τη βάση της ολοκληρωμένης πολιτικής για την ένταξη των Ρομά σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, δεδομένου ότι το Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή και όλα τα κράτη μέλη «να λαμβάνουν υπόψη τις Κοινές Βασικές Αρχές, κατά περίπτωση, κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών για την προώθηση της πλήρους ένταξης των Ρομά ...».

Αναγνωρίζοντας τις συνθήκες διαβίωσης και τις κοινωνικές συνθήκες του πληθυσμού των Ρομά, το νομοθετικό σώμα της Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει εγκρίνει διάφορα ψηφίσματα, όπως το ψήφισμα της 9ης Σεπτεμβρίου 2010 σχετικά με την κατάσταση των Ρομά⁴ και της 9ης Μαρτίου 2011 σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την

¹ Article 3 of the Treaty on European Union as well as Articles 9 and 10 of the Treaty on the Functioning of the European Union

² http://ec.europa.eu/justice/discrimination/Roma/index_en.htm

³ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/108377.pdf

⁴ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0312+0+DOC+XML+V0//EN>

ένταξη των Ρομά⁵. Τα ψηφίσματα αυτά καλούσαν την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να κινητοποιήσουν τις υφιστάμενες στρατηγικές και μέσα της Ένωσης, με σκοπό την εξασφάλιση της κοινωνικο-οικονομικής ένταξης των Ρομά.

Οι απαντήσεις σε αυτές τις εκκλήσεις ήταν πολλές, αναγνωρίζοντας τα προβλήματα που αναφέρονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην προσπάθεια να διαμορφώσει ένα συνεκτικό σχέδιο. Σε ανακοίνωση της 5ης Απριλίου 2011 με τίτλο «Πλαίσιο της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020»⁶, η Επιτροπή επιδιώκει **«να κάνει μια απτή διαφορά στις ζωές των ανθρώπων Ρομά... Με αυτό το Πλαίσιο της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη, σε αναλογία με το μέγεθος του πληθυσμού των Ρομά που ζουν στην επικράτειά τους και λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά σημεία εκκίνησής τους, να εγκρίνουν ή να αναπτύξουν περαιτέρω μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ένταξη των Ρομά...»**. Το Πλαίσιο υιοθετεί επίσης συγκεκριμένους στόχους στον τομέα της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της υγειονομικής περίθαλψης και της στέγασης, προκειμένου να επιταχυνθεί η ενσωμάτωση των Ρομά.

Σύμφωνα με το πλαίσιο της ΕΕ για τις Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης των Ρομά (ΕΣΕΡ) όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ (με εξαίρεση τη Μάλτα) ενέκριναν και υπέβαλαν ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Commission) τις εθνικές στρατηγικές τους, ή μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων. Σε ορισμένα κράτη - μέλη, όπως η Βουλγαρία, οι ΕΣΕΡ εγκρίθηκαν από τα νομοθετικά σώματα τους, δείχνοντας ένα υψηλότερο επίπεδο δέσμευσης και πολιτική εντολή.

Μετά το Πλαίσιο της ΕΕ για τις Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης των Ρομά, από το 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογεί σε ετήσια βάση τις ΕΣΕΡ και την εφαρμογή τους από τα κράτη - μέλη. Οι εκθέσεις αξιολόγησης καλύπτουν τις λεγόμενες «διαρθρωτικές προϋποθέσεις» (θεσμικό, οικονομικό, πολιτικό πλαίσιο), την πρόοδο σε κύριους τομείς, την πρόοδο στα οριζόντια μέτρα (όπως η εξάλειψη των διακρίσεων) και προτείνει συστάσεις για τη βελτίωση της εφαρμογής των ΕΣΕΡ. Οι αναφορές συνοδεύονται από ένα Έγγραφο Εργασίας της Επιτροπής με ενημερωτικό δελτίο για κάθε περιφέρεια.

Ως αποτέλεσμα αυτών των αξιολογήσεων⁷ και σε συνάρτηση με την υφιστάμενη κατάσταση, στις 9 Δεκεμβρίου 2013, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε σύσταση σχετικά με αποτελεσματικά μέτρα ενσωμάτωσης των Ρομά στα Κράτη Μέλη⁸. Το έγγραφο προτίθεται «να παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των μέτρων τους για την επίτευξη της ένταξης των Ρομά και να ενισχύσει την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών ένταξης των Ρομά ή ολοκληρωμένων συνόλων μέτρων πολιτικής στο

⁵ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0092+0+DOC+XML+V0//EN>

⁶ http://ec.europa.eu/health/sites/health/files/social_determinants/docs/com2011_173_en.pdf

⁷ Communication of 21 May 2012 entitled 'National Roma Integration Strategies: a first step in the implementation of the EU Framework'

⁸ https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/139979.pdf

πλαίσιο των ευρύτερων πολιτικών κοινωνικής ένταξης με στόχο τη βελτίωση της κατάστασης των Ρομά και να κλείσει τα κενά μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού.»⁹

Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Πολιτικής υπό το πρίσμα του SERCO

Αυτό το έγγραφο προχωρά στην προδιαγραφή των πολιτικών ένταξης και θέτει τον τόνο για τις αναγκαίες ενέργειες των κρατών - μελών. Το Συμβούλιο προτείνει τα κράτη μέλη να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα ενσωμάτωσης των Ρομά που επηρεάζουν όλες τις πτυχές της κοινωνικής και οικονομικής ζωής των Ρομά. Υπάρχει ένα άθροισμα πολιτικών που αποσκοπούν στην ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου (εκπαίδευση, απασχόληση, υγειονομική περίθαλψη, στέγαση) και την κοινωνική συνοχή (εξάλειψη των διακρίσεων, προστασία των παιδιών και των γυναικών Ρομά). Έμφαση δίνεται στην οικονομική ένταξη των Ρομά μέσω των κοινωνικών επενδύσεων και της ενδυνάμωσής τους.

Με μια πιο προσεκτική ματιά μπορούμε να εντοπίσουμε συγκεκριμένες συστάσεις που έχουν άμεση σχέση με τους σκοπούς του SERCO. Η επιχειρηματικότητα αναφέρεται ως βασικός στόχος των συνιστώμενων πολιτικών στο Θέματα ουσιαστικής πολιτικής, Πρόσβαση στην απασχόληση – «1.4. (b) στηρίζοντας την αυτοαπασχόληση και την επιχειρηματικότητα». Στην ίδια ενότητα «(c) παράλληλα με τις υπηρεσίες για την ενίσχυση μεμονωμένων ατόμων που αναζητούν εργασία, με έμφαση στην εξατομικευμένη καθοδήγηση και ατομικό σχεδιασμό δράσης ...», περιγράφεται ο ρόλος της διαμεσολάβησης στην παροχή βοήθειας για επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Επίσης, στο τμήμα των συστάσεων για ενδυνάμωση, το έγγραφο τονίζει την ανάγκη για «την προώθηση της κατάρτισης και της απασχόλησης ειδικευμένων διαμεσολαβητών αφιερωμένους στους Ρομά και χρήση της διαμεσολάβησης ως ένα από τα μέτρα για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων που αντιμετωπίζουν οι Ρομά όσον αφορά την πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγειονομική περίθαλψη και στέγαση».

9

Χρηματοδότηση: Εργαλείο και Σύμβολο

Στη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με αποτελεσματικά μέτρα ενσωμάτωσης των Ρομά στα κράτη μέλη, το Συμβούλιο ονοματίζει το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), ως τον κατάλληλο μηχανισμό για τη χρηματοδότηση αυτών των πολιτικών. Το ΕΚΤ, μαζί με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (και ως συμπληρωματικό το πρόγραμμα PROGRESS - το κοινοτικό πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Αλληλεγγύη) είναι τα κύρια κεφάλαια που χρησιμοποιούνται ως αποτελεσματικά εργαλεία για την ανάληψη πρωτοβουλιών για την κοινωνική ένταξη. Τα στρατηγικά έγγραφα του ΕΚΤ (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1304/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της

17 Δεκεμβρίου 2013 για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1081/2006)¹⁰, θέτουν τις βάσεις για τη σύνδεση της επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με την ενσωμάτωση των Ρομά. Σε θέματα ουσιαστικής πολιτικής, Χρηματοδότηση (1.10) το έγγραφο αναφέρει ότι «Η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, η κοινωνικο-οικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά, θα πρέπει να διευκολυνθεί με την κατανομή τουλάχιστον του 20% των συνολικών πόρων του ΕΚΤ σε κάθε κράτος μέλος για τις επενδύσεις σε ανθρώπους...»

Ο κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου ορίζει την αποστολή του ΕΚΤ για «την προώθηση υψηλών επιπέδων απασχόλησης και ποιότητας θέσεων εργασίας, τη βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, την υποστήριξη της γεωγραφικής και επαγγελματικής κινητικότητας των εργαζομένων και την προσαρμογή τους στις βιομηχανικές αλλαγές και στις αλλαγές των συστημάτων παραγωγής που απαιτούνται για την αειφόρο εξέλιξη, την ενθάρρυνση ενός υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και κατάρτισης για όλους και την υποστήριξη στη μετάβαση από την εκπαίδευση στην απασχόληση των νέων, την καταπολέμηση της φτώχειας, την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης, και την προώθηση της ισότητας των φύλων, τη μη διάκριση και τις ίσες ευκαιρίες, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στις προτεραιότητες της Ένωσης όσον αφορά την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.». Το πεδίο εφαρμογής της στήριξης του Ταμείου προβλέπει την υποστήριξη του ΕΚΤ για 19 επενδυτικές προτεραιότητες. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται:

«(b) Για τον θεματικό στόχο 'Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, την καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης':

10

(ii) Κοινωνικο-οικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά

(v) Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις και της κοινωνικής αλληλεγγύης οικονομίας, προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση»

Επίσης:

«(a) Για τον θεματικό στόχο 'Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού':

(iii) Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένων των καινοτόμων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων»

Τρέχουσα κατάσταση στα κράτη μέλη

¹⁰ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0470.01.ENG

Στην Ανακοίνωση της επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: «Αξιολογώντας την εφαρμογή του Πλαισίου της ΕΕ για Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης των Ρομά και τη Σύσταση του Συμβουλίου με αποτελεσματικά μέτρα ενσωμάτωσης των Ρομά στα κράτη μέλη» (2016)¹¹ και το συνοδευτικό Έγγραφο Εργασίας Προσωπικού, υπάρχει μια λεπτομερής αξιολόγηση χώρα προς χώρα στο πλαίσιο της ΕΕ.

Κράτη – Μέλη: κοινές ή παράλληλες ιστορίες

Έχοντας ρυθμίσει όλα τα κομμάτια της θεσμικής μεταρρύθμισης και της οικονομικής στήριξης, τα κράτη – μέλη, σχεδίασαν, υλοποίησαν και χρηματοδότησαν προγράμματα που βασίζονται στα πεδία των ΕΣΕΡ τους και παρουσίασαν την πρόδοό τους με το μηχανισμό αξιολόγησης. Ένας βασικός παράγοντας της επιτυχίας είναι η εφαρμογή ορισμένων επιχειρησιακών προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και περιλαμβάνουν τις επενδυτικές προτεραιότητες που προβλέπουν στοχευμένη στήριξη για την ένταξη των Ρομά, την επιχειρηματικότητα και την κοινωνική επιχειρηματικότητα¹², ακολουθώντας τους κανονισμούς του ΕΚΤ.

«Πρώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας» και «Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων» είναι μεταξύ των πιο επιλεγμένων επενδυτικών προτεραιοτήτων (ΕΠ) στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ. Τα συγχρηματοδοτούμενα επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΚΤ σε ορισμένα κράτη μέλη είναι πιθανά μέσα της χρηματοδότησης πρωτοβουλιών κοινωνικής επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης για την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης των Ρομά και την προώθηση της ένταξης των Ρομά αλλά υπάρχει μια αδύναμη σχέση μεταξύ της ένταξης των Ρομά και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στα προγράμματα αυτά.

Το Βουλγαρικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΠ), η Ελληνική Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, η Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση ΕΠ θα μπορούσαν να επισημανθούν ως καλές πρακτικές που ενσωματώνουν το στοιχείο της κοινωνικής επιχειρηματικότητας:

- Η βουλγαρική επιχείρηση «Κοινωνικο-οικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων» που εγκρίθηκε από την Επιτροπή Παρακολούθησης τον Νοέμβριο του 2015 σχεδιάστηκε για να υποστηρίξει ολοκληρωμένα έργα τοπικής αυτοδιοίκησης για την υλοποίηση των Σχεδίων Ένταξης Τοπικής Αυτοδιοίκησης Ρομά. Θα πρέπει να περιέχουν «Βελτίωση της πρόσβασης στην υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες» και «Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση» ως υποχρεωτικά στοιχεία. Τα μέτρα

¹¹ COM (2016) 424, 27 June 2016. http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/Roma-report-2016_en.pdf

¹² For example, 12 member states selected 'Socio-economic integration of marginalised communities such as the Roma': Austria (AT), Belgium (BE), Bulgaria (BG), Czech Republic (CZ), Spain (ES), France (FR), Greece (EL), Hungary (HU), Italia (IT), Poland (PO), Slovakia (SK).

για την κοινωνική επιχειρηματικότητα στην κοινότητα των Ρομά θα μπορούσαν να υποστηριχθούν. Επιπρόσθετα, τον Ιούλιο του 2016, η Διαχειριστική Αρχή του ΕΠΑΑΔ ανακοίνωσε ειδική πρόσκληση υποβολής προτάσεων για την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Τα έργα που στηρίζουν τις ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά είναι προτεραιότητα.

- Η Ελληνική Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, η Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση ΕΠ και οι προτεραιότητες τους 4.1, 4.2 και 4.3 του επιχειρησιακού προγράμματος «ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού» (2007-2013) έχουν στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής με ισότιμη πρόσβαση όλων στην αγορά εργασίας και την πρόληψη της περιθωριοποίησης και των φαινομένων αποκλεισμού. Δράση 1: ενίσχυση για την κοινωνικο-οικονομική ένταξη ευπαθών ομάδων (c) Άτομα με πολιτισμικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες, συμπεριλαμβανομένων των ΡΟΜΑ στο πλαίσιο των ελληνικών ΕΣΕΡ. Συγκεκριμένα τονίστηκε η σημασία της επιχειρηματικότητας στη διαδικασία ενσωμάτωσης. Η Ελλάδα έχει επίσης υποβάλει τις ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020 που αναφέρει σαφώς τη σημασία της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την ένταξη των Ρομά.

Αν και υπάρχουν μέτρα για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας και της βιοτεχνίας που έχουν υιοθετηθεί σε μερικές χώρες ακόμα και με τη συμπλήρωση επιχορηγήσεων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας, η κοινωνική επιχειρηματικότητα εξακολουθεί να μην θεωρείται ως σημαντικό και απαραίτητο μέρος ενός πλαισίου πολιτικής για την ένταξη των Ρομά. Ως αποτέλεσμα, κοινώς αποδεκτά μοντέλα για την κοινωνική επιχειρηματικότητα στην κοινότητα των Ρομά δεν είναι προφανείς: ενώ υπάρχουν επιτυχημένες πρακτικές σε ορισμένες περιοχές δεν μετατρέπονται σε μοντέλα.

12

Παγίδες και Εμπόδια

Όπως έχει επισημανθεί από τις επίσημες ανακοινώσεις της Επιτροπής και την ανάλυση των αναγκών έχει οριστεί το πλαίσιο μιας συνεκτικής και υγιούς πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι νομοθετικές, πολιτικές και οικονομικές πρωτοβουλίες έχουν καθιερωθεί και ένας μηχανισμός αξιολόγησης έχει ήδη παράγει αποτελέσματα. Σύμφωνα με αυτά, έχουν παρατηρηθεί ορισμένες θετικές τάσεις σε διάφορους τομείς, όπως η αυξανόμενη έμφαση στην προσχολική εκπαίδευση. Ωστόσο, μια περαιτέρω επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των Ρομά και η διαδεδομένη εχθρότητα της πλειοψηφίας των κοινωνιών έχει παγιωθεί. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει από την οικονομική κρίση και τα μέτρα λιτότητας τα οποία οδήγησαν σε περαιτέρω μειώσεις των δημοσίων δαπανών.

Οι διακρίσεις κατά των Ρομά εξακολουθούν να υπάρχουν και η συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών και την εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στην εφαρμογή παραμένουν ανεπαρκείς, ενώ είναι σαφές ότι αντιπροσωπεύουν τον αντίκτυπο των προσπαθειών ένταξης στη χώρα που επίσης θα πρέπει να βελτιωθούν.

Κοινωνική Επιχειρηματικότητα: ένα απαραίτητο συστατικό των πολιτικών ένταξης

Αυτές οι αποτυχίες είναι τα ζητήματα της «Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας για Κοινότητες Ρομά» του έργου (SERCo) που προσπαθεί να αναδείξει και να αντιμετωπίσει. Τα βασικά ευρήματα στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία, την Ισπανία, την Ιταλία, τη Ρουμανία και το Βέλγιο, μαζί με την κοινωνική θέση των πληθυσμών Ρομά στα κράτη- μέλη, δείχνει με σαφήνεια τις τεράστιες ελλείψεις όσο αφορά την κοινωνική και οικονομική ένταξη των Ρομά. Η σημασία της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες τονίζεται από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) ο οποίος την ορίζει ως «την επιχειρηματικότητα που έχει ως κύριο στόχο την αντιμετώπιση των πιεστικών κοινωνικών προκλήσεων και την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών με καινοτόμο τρόπο ενώ υπηρετεί το γενικό συμφέρον και το κοινό καλό προς όφελος της κοινότητας. Με λίγα λόγια, οι στόχοι της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με κοινωνικό αντίκτυπο κατά κύριο λόγο και όχι η μεγιστοποίηση του κέρδους στην προσπάθεια της να βοηθήσει τις περισσότερο ευάλωτες ομάδες και να συμβάλει στη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.»¹³

Ο ΟΟΣΑ αναγνωρίζει την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και το ρόλο της στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων ενισχύοντας ταυτόχρονα την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, την κοινή ευημερία και την κοινωνική ένταξη. Στην έκδοση του ΟΟΣΑ «Σύντομη Πολιτική για Επιχειρηματικές Δραστηριότητες την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη» (2013)¹⁴, έχει επίσης επισημανθεί ως ένα σημαντικό ορόσημο για τους φορείς χάραξης Ευρωπαϊκής πολιτικής και άλλα ενδιαφερόμενα μέλη που εμπλέκονται στην προώθηση των εθνικών και υπο-εθνικών οικο-συστημάτων για κοινωνικό προσανατολισμό των επιχειρήσεων. Φυσικά, αυτό βασίζεται στον ορισμό που δίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μιας κοινωνικής επιχείρησης ως «ένας φορέας στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας του οποίου κύριος στόχος είναι να έχει ένα κοινωνικό αντίκτυπο αντί να κάνει ένα κέρδος για τους ιδιοκτήτες ή τους μετόχους του. Αυτό λειτουργεί με την παροχή αγαθών και υπηρεσιών για την αγορά με επιχειρηματικό και καινοτόμο τρόπο και χρησιμοποιεί τα κέρδη του κυρίως για την επίτευξη κοινωνικών στόχων. Αυτό διαχειρίζεται με έναν ανοικτό και υπεύθυνο τρόπο και, ιδίως, περιλαμβάνει τους εργαζόμενους, τους καταναλωτές και τα ενδιαφερόμενα μέλη που επηρεάζονται από αυτές τις εμπορικές δραστηριότητες»¹⁵.

Τα πλεονεκτήματα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας περιγράφονται σε διάφορα στρατηγικά έγγραφα της ΕΕ και των κρατών - μελών της. Πρόκειται για μια καινοτόμο λύση για την μείωση του κινδύνου της φτώχειας και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στην

¹³ <http://www.oecd.org/cfe/leed/social-entrepreneurship-oecd-ec.htm>

¹⁴

https://www.oecd.org/cfe/leed/Social%20entrepreneurship%20policy%20brief%20EN_FINAL.pdf

¹⁵ (Communication from the Commission, 2011/682 final)

http://webapi.eesc.europa.eu/documentsanonymous/ces1292-2012_ac_en.doc

κοινότητα των Ρομά. Φαίνεται να είναι μια λύση που ταιριάζει καλά στα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι Ρομά δεδομένου ότι:

- επιτρέπει την πρόσληψη ατόμων σε ευάλωτες καταστάσεις
- βοηθά στην επίλυση ορισμένων αναγκών της κοινότητας
- διευκολύνει την πιστοποίηση στην εργασία
- χρησιμοποιεί τους τοπικούς πόρους και επιτρέπει την ανάπτυξη σε περισσότερους επιχειρηματίες
- υποστηρίζει τις παραδοσιακές τέχνες
- αυξάνει το επίπεδο προσόντων και εκπαίδευσης
- διεγείρει την αλληλεγγύη και οδηγεί στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των μελών της κοινότητας
- αντιπροσωπεύει μια μέθοδο αυτοβοήθειας

Έτσι, είναι απαραίτητο να βελτιστοποιηθεί η κοινωνική επιχειρηματικότητα των Ρομά στις Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης των Ρομά, καθώς και σε ολόκληρο το πλαίσιο της πολιτικής για την ένταξη των Ρομά, σε τοπικό, εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Υπενθυμίζοντας και συστήνοντας

Ο στόχος αυτού του έργου είναι να προάγει τη σημασία της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην ένταξη των Ρομά. Στοχεύει, επίσης, να προετοιμάσει και να αξιολογήσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη αυτού του εργαλείου με αποτελεσματικό και αποδεκτό τρόπο σε κοινότητες Ρομά. Έτσι, οι συστάσεις παρακάτω συνιστούν ένα γερό πλαίσιο συμβατό με τις αρχές και τη μεθοδολογία που αναφέρεται και ακολουθείται από τους διεθνείς οργανισμούς και τις εθνικές και τοπικές αρχές.

Ξεκινώντας από την εμπειρία που αποκτήθηκε από την υλοποίηση του έργου SERCo, οι ακόλουθες συστάσεις έχουν εκπονηθεί και παρέχονται σε ένα μεγάλο φάσμα ενδιαφερόμενων μερών, όπως οι τοπικές αρχές, οι εθνικές κυβερνήσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή

1.1 Αν και ο μηχανισμός για την παρακολούθηση της εφαρμογής της σύστασης του Συμβουλίου «1.4. (β) για τη στήριξη της αυτοαπασχόλησης και της επιχειρηματικότητας» από τα κράτη μέλη, έχει οριστεί και έχει ήδη παράγει αποτελέσματα, θα πρέπει να δοθεί

ιδιαίτερη προσοχή στην ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής οικονομίας στην κοινότητα των Ρομά.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να αναφέρει τα ευρήματα σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου 1.4. στην ετήσια έκθεσή της με τίτλο «αξιολόγηση της εφαρμογής του πλαισίου της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά (ΕΣΕΡ) και της σύστασης του Συμβουλίου για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη», που δημοσιεύετε τον Ιούνιο κάθε χρόνο ενσωματώνοντας στοιχεία και δεδομένα σχετικά με την κοινωνική επιχειρηματικότητα και την κοινωνική οικονομία στις κοινότητες Ρόμα ως βασικό δείκτης της ολοκλήρωσης. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή πρέπει να ζητήσει πληροφορίες σχετικά με την κοινωνική επιχειρηματικότητα και την κοινωνική οικονομία στην κοινότητα των Ρομά από τα εθνικά σημεία επαφής σε ετήσια βάση χρησιμοποιώντας το πρότυπο αναφοράς της εφαρμογής ΕΣΕΡ ή οποιεσδήποτε άλλες διαθέσιμες πηγές.

1.2. Βάσει της προηγούμενης σύστασης προτείνεται να συμπεριληφθεί το θέμα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής οικονομίας στις κοινότητες Ρομά στις διμερείς επισκέψεις παρακολούθησης για τα κράτη μέλη που διοργανώνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

1.3. Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας για την συνολική επιτυχία των πολιτικών ένταξης θα είναι η ανταλλαγή ορθών πρακτικών, η οποία θα πραγματοποιηθεί σε ειδική συνεδρίαση της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας Ρομά στην κοινωνική επιχειρηματικότητα και την κοινωνική οικονομία στις κοινότητες Ρομά.

1.4. Οι διαχειριστικές αρχές για τα επιχειρησιακά προγράμματα ΕΚΤ που συγχρηματοδοτούνται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, θα πρέπει να ενθαρρύνονται να κάνουν χρήση των επενδυτικών προτεραιοτήτων «Κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωση των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά», «Πρώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας» και «Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων» για την υποστήριξη της ανάπτυξης των πρωτοβουλιών κοινωνικής επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης που θα οδηγήσουν στην αύξηση των ποσοστών απασχόλησης των Ρομά.

15

2. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

2.1. Ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής οικονομίας στις κοινότητες Ρομά στο σύστημα δεικτών για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των ΕΣΕΡ, καθώς ενσωματώνουν μια σημαντική ποσότητα πληροφοριών σχετικά με την έκταση της ένταξης των Ρομά.

3. Κυβερνήσεις της ΕΟΧ και Ελβετία

3.1. Το πρόγραμμα ενσωμάτωσης των Ρομά θα πρέπει να περιλαμβάνονται στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) / Νορβηγικό Χρηματοδοτικό Μηχανισμό και την Ελβετική Συνεργασία στις νέες περιόδους προγραμματισμού. Συνιστάται ανεπιφύλακτα να κρατήσουν αυτοί οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί την απαίτηση για 10% συμμετοχή των Ρομά σε ορισμένους βασικούς θεματικούς τομείς και προγράμματα (τοπική ανάπτυξη, τη μείωση της φτώχειας).

3.2. Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ) / Νορβηγικός Χρηματοδοτικός Μηχανισμό και η Ελβετική Συνεργασία θα πρέπει να εξετάσουν τη χρηματοδότηση των πρωτοβουλιών κοινωνικής επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης ως μέσο για την αύξηση της απασχόλησης των Ρομά.

4. Εθνικές κυβερνήσεις κρατών-μελών της ΕΕ

Η εφαρμογή των Εθνικών Στρατηγικών Ένταξης Ρομά, των Περιφερειακών και Τοπικών / Δημοτικών Σχεδίων Ένταξης των Ρομά στα μέρη που αφορούν την «Πρόσβαση στην Απασχόληση» πρέπει να ενσωματώσουν την ανάπτυξη των πρωτοβουλιών κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης.

4.1. Είναι σημαντικό για όλα τα κράτη - μέλη να αναγνωρίσουν επισήμως τις κοινωνικές επιχειρήσεις και τις διαφορές της σε σχέση με άλλους τύπους επιχειρήσεων.

4.2. Ακολούθως, τα κράτη - μέλη θα πρέπει να παρέχουν τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους για την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής οικονομίας κοινότητες Ρομά, που συγχρηματοδοτούνται από τα ταμεία της ΕΕ (ιδίως του ΕΚΤ), για τον ΕΟΧ / Νορβηγικό Χρηματοδοτικό Μηχανισμό / Ελβετική Συνεργασία και εθνικούς προϋπολογισμούς. Η δημιουργία ενός κοινού μηχανισμού ή πρωτοκόλλου για το λόγο αυτό συνιστάται ιδιαίτερα, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές μεταξύ του δημοσιονομικού πλαισίου των κρατών - μελών:

4.2.1. Οι διαχειριστικές αρχές για τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα ΕΚΤ, θα πρέπει να κάνουν χρήση των επενδυτικών προτεραιοτήτων «Κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωση των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά», «Πρώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας» και «Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων» για την υποστήριξη της ανάπτυξης των πρωτοβουλιών κοινωνικής επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης που θα οδηγήσουν στην αύξηση των ποσοστών απασχόλησης των Ρομά.

Η προτεραιότητα «Κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωση των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά» θα πρέπει να περιλαμβάνει και κίνητρα της κοινωνικής οικονομίας.

4.2.2. Οι αντίστοιχοι φορείς για τον ΕΟΧ / Νορβηγικό Χρηματοδοτικό Μηχανισμό / Ελβετική Συνεργασία σε εθνικό επίπεδο θα πρέπει να περιλαμβάνουν κίνητρα για τη δημιουργία κοινωνικών επιχειρήσεων και την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας στις κοινότητες Ρομά.

5. Εθνικά Σημεία Επαφής για τις ΕΣΕΡ

5.1. Τα Εθνικά Σημεία Επαφής (ΕΣΕ) διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των ΕΣΕΡ. Με αυτή την προοπτική, τα ΕΣΕ θα πρέπει να αναπτύξουν τις οδηγίες, μεθοδολογία και τεκμηρίωση, ενθαρρύνοντας τις τοπικές αρχές και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς να εξετάσουν το ενδεχόμενο θέσπισης κοινωνικών επιχειρήσεων και την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας στις κοινότητες Ρομά ως ένα σημαντικό μέρος των Δημοτικών σχεδίων ένταξης των Ρομά και η ΕΣΕΡ.

5.2. Τα Εθνικά Σημεία Επαφής θα πρέπει να παρακολουθούν την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής οικονομίας στις κοινότητες Ρομά, ως μέρος για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των ΕΣΕΡ και να αναφέρουν τα κύρια ευρήματα σε ετήσια βάση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

6. Τοπικές και περιφερειακές αρχές

Σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας, της αναλογικότητας και της εγγύτητας, καθώς και τον εδαφικό αντίκτυπο της κοινοτικής νομοθεσίας, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές θα πρέπει να διαδραματίσουν ζωτικό ρόλο στην εμφύτευση των ΕΣΕΡ. Υπό αυτό το πρίσμα, συνιστάται:

6.1. Να ενσωματώσουν την ανάπτυξη των πρωτοβουλιών κοινωνικής επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης για την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης των Ρομά στα Περιφερειακά ή Δημοτικά Σχέδια Ενσωμάτωσης.

6.2. Να καθιερώσουν ένα πλαίσιο κινήτρων για την ανάληψη πρωτοβουλιών κοινωνικής επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης, για την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης των Ρομά σε περιφερειακό / δημοτικό επίπεδο.

7. Μια διαφορετική μεθοδολογική προσέγγιση

Στο Στρασβούργο, στις 6 Ιουλίου του 2011, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέτειναν τις προσπάθειές τους για να βελτιώσουν τη θέση της μειονότητας των Ρομά στην ευρωπαϊκή κοινωνία, συμφωνώντας μια κοινή δράση για την κατάρτιση Διαμεσολαβητών Ρομά.¹⁶ Η Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, το 2012¹⁷, αναγνώρισε ότι η διαμεσολάβηση μπορεί να είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τη

¹⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-841_en.htm

¹⁷ Recommendation CM/Rec(2012)9 of the Committee of Ministers to member States on mediation as an effective tool for promoting respect for human rights and social inclusion of Roma [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec\(2012\)9&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864&direct=true](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec(2012)9&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864&direct=true)

βελτίωση της ένταξης των Ρομά και συνέστησε στις κυβερνήσεις των κρατών μελών, λαμβανομένων υπόψη των συνταγματικών τους συστημάτων και, ενδεχομένως, με τις αντίστοιχες εθνικές τους, περιφερειακές και τοπικές συνθήκες θα πρέπει να αναπτύξουν και να διατηρήσουν ένα αποτελεσματικό σύστημα ποιότητας της διαμεσολάβησης με τις κοινότητες των Ρομά.

Συνιστάται ανεπιφύλακτα ότι τα κράτη - μέλη θα πρέπει να ευθυγραμμιστούν με τις συστάσεις που έθεσε το Συμβούλιο της Ευρώπης και να ακολουθούν καλές πρακτικές που έχουν επισημανθεί από προγράμματα όπως το έργο ROMED "Διαπολιτισμική μεσολάβηση για τις κοινότητες των Ρομά», που υλοποιείται από το 2011 ως κοινή δράση του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας τις παρατηρήσεις και τις συστάσεις παραπάνω, η κοινοπραξία SERCO καταλήγει στα εξής συμπεράσματα:

1. Η κοινωνική οικονομία και η κοινωνική επιχειρηματικότητα στις κοινότητες Ρομά αποτελούν μία σημαντική και καινοτόμο τάση σε όλο το φάσμα της πολιτικής για την ένταξη των Ρομά. Η τάση αυτή μπορεί να συμβάλει στη μείωση του κινδύνου της φτώχειας και την αύξηση των επιπέδων απασχόλησης στις κοινότητες Ρομά
2. Το πολιτικό πλαίσιο για την ενσωμάτωση των Ρομά σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο θα πρέπει να ενσωματώσει την κοινωνική οικονομία και την κοινωνική επιχειρηματικότητα στις κοινότητες Ρομά ως μέσο ένταξης και μείωσης της φτώχειας. Η εκτεταμένη χρήση των χρηματοδοτικών μηχανισμών όπως το ΕΚΤ είναι ήδη μια κοινή πρακτική στη χρηματοδότηση τέτοιων πρωτοβουλιών για το γενικό πληθυσμό. Υπάρχει ήδη μια τάση να τροποποιηθεί το κανονιστικό πλαίσιο των εν λόγω ταμείων έτσι ώστε να παρέχουν οικονομικές δυνατότητες και κίνητρα για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στις κοινότητες Ρομά .
3. Οι εθνικές αρχές (συμπεριλαμβανομένων των Εθνικών Σημείων Επαφής για τις ΕΣΕΡ) και οι περιφερειακές και τοπικές αρχές πρέπει να αναπτύξουν περαιτέρω και να κάνουν χρήση των υφισταμένων πολιτικών και οικονομικών δυνατοτήτων. Έχουν την κύρια ευθύνη για τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής οικονομίας στις κοινότητες Ρομά και για την υποστήριξη των προσπαθειών προς αυτή την κατεύθυνση από ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων, όπως εταιρείες, μη κυβερνητικές οργανώσεις και άλλους.
4. Ο κύριος στόχος του SERCo, που είναι η ενσωμάτωση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για Ρομά στις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά είναι έγκυρη και πλήρως ευθυγραμμισμένη με τις ανάγκες των Ρομά και των στρατηγικών κατευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των άλλων ευρωπαϊκών θεσμικών

οργάνων. Στόχος της είναι να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης των κοινοτήτων των Ρομά στις χώρες εταίρους με τους ακόλουθους τρόπους:

- την εφαρμογή της κοινωνικής οικονομίας ως μία καινοτόμο λύση για την μείωση του κινδύνου της φτώχειας και για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας,
- παροχή βοήθειας σε κοινωνικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες των Ρομά και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας μέσα στις κοινότητες των Ρομά και για το κοινό μέσω της εκπαίδευσης ανθρώπων συγκεκριμένου προφίλ. Με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης τους θα ενεργούν ως μεσολαβητές μεταξύ των Ρομά και των δημόσιων θεσμών. Οι μεσολαβητές θα διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες για την υποστήριξη του σχεδιασμού, εγκατάστασης και της βιωσιμότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων εντός των κοινοτήτων των Ρομά και
- την αντιμετώπιση της ανάγκης για την αντιμετώπιση των κύριων εμποδίων προς την οικονομική και κοινωνική ένταξη των Ρομά.

Βιβλιογραφία

- 2011, Communication From The Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, *An EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020*. Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1444910104414&uri=CELEX:52011DC0173>
- 2012, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, *National Roma Integration Strategies: a first step in the implementation of the EU Framework*. Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1444910230246&uri=CELEX:52012DC0226>
- 2013, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, *Steps Forward In Implementing National Roma Integration Strategies*. Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1444910598772&uri=CELEX:52013DC0454>
- 2014, *Report on the implementation of the EU Framework for National Roma Integration Strategies* COM (2014) 209. Available at: http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/Roma_implement_strategies2014_en.pdf

2013, *European Council Recommendation of 9 December 2013 on effective Roma integration measures in the Member States*. Available at: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1468088863200&uri=CELEX:32013H1224\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1468088863200&uri=CELEX:32013H1224(01))

2013, Regulation (EU) No 1304/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on the European Social Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1081/2006. Available at: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.347.01.0470.01.ENG

